

OSZK

Híradó

A TARTALOMBÓL

Osztályértekezleteink tárgyalták
Az OSZK Kollégiumának üléseiről
Az 1961. évi munkatervünk egyes kérdéseiről
Szemelvények egy külföldi tanulmányutról
szóló beszámolóiból
Könyvtárunk építésének egy újabb állomása
JUHÁSZ ÁRPÁD:
Halászhajóval a Duna-deltában
TOMBOR TIBOR:
"Az Ugyrendnek szerepe és jelentősége az
OSZK életében és munkájában" (A szakmai
megbeszélések sorozatának második vitája
Szakszervezeti krónika

IV. évfolyam

1.

szám

1961. január

Hiradó

EGY ÚJ ÉVFOLYAM KEZDETÉN

Közel három évvel ezelőtt, 1958 májusában jelent meg a most negyedik évfolyamába lépő lapunk első száma "Szakszervezeti Hiradó" címmel. A kísérletképpen kiadott, alig néhány hirt közlő egyleveles nyomtatvány lappá növekedett, igazolva nemcsak a hozzá fűzött reményeket, de a lap életképességét is. Hú krónikása volt az eseményeknek, formálója szakszervezeti életünknek és segítője könyvtári munkánknek, célkitűzéseink valóra váltásának. Mindezekon túl hiradás is könyvtárunk, pártszervezetünk és szakszervezetünk munkájáról, amelyet más könyvtárak dolgozói is használhattak. "Könyvtárunk dolgozói úgy tapasztalták, hogy az Önöknél megjelenő OSZK Hiradóban publikált cikkek a könyvtáros szakma minden dolgozója számára hasznosak és értékesek." - irták legutóbb is szerkesztőségünknek.

Lapunkat élővé és olvasottá egyfelől könyvtárunk újjáépítésében, pártszervezetünk és szakszervezetünk életében betöltött szerepe, másfelől irói gárdája tette. A cikkek szerzőinek, tudósításaink íróinak sorában könyvtárunk legjobbjai váltották egymást, köztük igen sokan - Bánlaky Eva, Beck Oszkár, Bóday Pál, Borsa Gedeon, Farkas László, Futala Tibor, Gombocz István, Medrey Zoltán, Tombor Tibor, Varga Balázs, Varga S. Frigyes, Wix Györgyné, hogy csak egy néhányat említsünk, szinte állandó munkatársként dolgozva. Illesse köszönet őket, lapunk minden munkását, íróit és előállítóit a közösség érdekében végzett munkájukért.

E szavakkal zárjuk a multat, lapunk harmadik évfolyamát és köszöntjük az újat, amelyet majd az elkövetkezendő napok irnak. Újak az előttünk álló napok, de újak feladataink is. A holnapot segítjük formálni, szocializmust építő hazánk új, marxi-lenini szellemű nemzeti könyvtárát. Feladatainkat, munkánkat ez szabja meg, ez írja elő. Tájékoztatni az eseményekről, felrajzolni és elemezni az előttünk álló feladatokat, munkára mozgosítani, harcolni a maradiság, a kényelem, a közömbösség ellen és utat törni az új, az előremutató, a haladó előtt, mind a mi feladatunk. Tömöríteni és formálni azok közösségét, akik szocialista hazánkat, szocialista társadalmunk nemzeti könyvtárát kívánják odaadással, igaz szívrrel és önfeláldozással építeni - feladatunk és önként vállalt kötelességünk.

Az új év mesgyéjén lapunk kiadói, könyvtárunk Pártszervezete és Szakszervezeti Bizottsága nevében e gondolatokkal köszöntjük könyvtárunk dolgozóit és kívánunk eredményekben gazdag új esztendőt lapunk minden olvasójának.

OSZTÁLYÉRTEKEZLETBENK TÁRGYALTÁK

Könyvtárunk ezévi munkatervét tárgyaló, még a múlt év december első felében tartott osztályértekezletek egy egész sor olyan kérdést vetettek fel, amely az egész könyvtár munkájának megjavítását előzte.

E cikkünk keretében ezekkel a kérdésekkel kívánunk foglalkozni úgy, amint azt az SZB és annak ülését megelőzően szakszervezetünk szakmai munkabizottsága tárgyalta.

Az osztályértekezleteken felmerült kérdéseknek igen jelentős része a takarékoság kérdésével foglalkozott. Takarékoság a munkaerővel, a munkaidővel, a munkaeszközökkel. Ennek jelentőségét, népgazdaságunk és könyvtárunk szempontjából való fontosságát az SZB csak aláhúzhatta annak hangsúlyozásával, hogy mindez nem kampányfeladat, hanem hosszú távon program az egész könyvtár számára.

A takarékoság jegyében vetődött fel igen sok osztályértekezleten, és ezzel a dolgozók nagy többsége ért egyet, hogy a könyvtári munka eredményességének növelése nálunk több tekintetben racionalizálást kíván meg. Vonatkozik ez az osztályokon belül egyes munkafolyamatokra, a munkák helyesebb sorrendjének kialakítására; az osztályok közötti együttműködés fokozására, párhuzamosságok elkerülésére és sok minden másra, amit itt terjedelmes lenne felsorolni. Itt vetődött fel többek között annak szükségessége, hogy koordinálni kellene jobban a könyvtár egész munkáját, hogy szükség lenne a könyvtárvezetés határozatainak szigorubb ellenőrzésére, nem egy esetben a munka kedvezőbb feltételeinek biztosítására. S mindezzel kapcsolatosan annak szükségessége, hogy a lehetőségek feltárásához, s az ezzel kapcsolatos munka irányításához és viteléhez egy megfelelő szerv kellene. Az osztályértekezleteken elhangzott javaslatok, az SZB állásfoglalása is - amint ezt a Pártszervezet Vezetősége már előzetesen felvetette - egységes volt abban, hogy egy olyan, az Intézetvezetés által létrehozandó, bizottságra lenne szükség, amely nemcsak felmerné a jelen helyzetet, az egyes osztályok munkájában rejlő egyéb lehetőségeket, de ugyanakkor konkrét javaslatot tenne egy, a munkaerővel, a munkaidővel és a munkaeszközökkel takarékosabban gazdálkodó munkamenet kialakítására. Ezzel kapcsolatosan merült fel a Kollégium által már tárgyalt titkárság felállítására is, amint annak személyi és egyéb feltételei már biztosítva lesznek.

De a takarékosággal kapcsolatosak azok a kérdések is, amelyek könyvtári munkánk egyéb területeire vonatkoznak. Ide tartozik annak sürgetése, hogy könyvtárunk az MNB címleírásait változtatás nélkül használja fel katalógusaiban éppen úgy, mint annak felvetése, hogy a "Könyvtári Figyelő" referátum-anyagának jelentős része "házilag" is biztosítható lenne, [ld. OSZK Híradó 10. számában] ami jelentős anyagi megtakarítást eredményezhetne. De ide tartoznak azok a javaslatok is, amelyek arra irányultak, hogy a Gazdasági Hivatalnak áttekinthetőbb, a gazdálkodás nagyobb felelősségét magában rejtő hitelnyilvántartásokat kellene biztosítani az egyes osztályok számára. De szorosan ide tartozik az is, amit, bár példák nélkül ugyan, a Gazdasági Hivatal osztályértekezlete vetett fel, az igen gyenge lábon álló pénzügyi fegyelmet. A pénzügyi fegyelem megsértésére nyilván nem egy példát lehetne felhozni; de bizony jóval kevesebbet (ha egyáltalán lehetséges) arra, hogy hogyan igyekeztek takarékoskodni az egyes osztályok hitelkereteikkel jobb, olcsóbb megoldásokkal, a felesleges beszerzések kiküszöbölésével.

De foglalkoztak az osztályértekezletek egyéb, nem kevésbé fontos kérdésekkel is

Ezek között elsősorban a továbbképzés kérdését kell emlitenünk. "Dolgozóink zömének szakmai fejlődése megrekedt - állapítja meg a Szakmai Munkabizottság előterjesztése - s ez akadályozza az eredményes munkát, gátja a könyvtár további fejlődésének." Nyilván vannak kivételek. Az V. Főosztály ilyen irányu munkája pl. igen kiváló. De az V. Főosztály még nem a "könyvtár"; példa lehet ugyan, de biztosított továbbképzése nem helyettesítheti az egész könyvtárét. "Éppen ezért fontosnak tartjuk a szakmai továbbképzés szervezett formában való megindítását és minden érdemi dolgozóra való kiterjesztését." - állapította meg az SZB állásfoglalásában.

Talán még egy kérdésről, amit nem elsőrendűsége, hanem régóta huzodó megoldatlansága indokol. Könyvtárunk dolgozói úgy látják - és ez több helyen vetődött fel - hogy könyvtárunk munkája, nemzeti könyvtári mivoltából következő feladata nem elég ismert a könyvtáron kívül. Ugy látjuk, helyes lenne könyvtárunk szolgáltatásainak, szerepének és feladatainak a köztudatban való propagálása. Nem lenne szerénytelenség, a köz érdekét szolgálna, ha gondoskodnánk könyvtárunk munkájának ismertetéséről, népszerűsítéséről a sajtóban és a rádióban.

Az osztályértekezleteken elhangzottakból összegeztük, az SZB állásfoglalásával erősítettük ezt a néhány gondolatot és javaslatot, amelyet oda kívánunk tenni az 1961.évi munkatervet megtárgyaló összdolgozói értekezlet asztalára.

KÖZLEMÉNYEK

AZ OSZK KOLLEGIUMÁNAK ÜLÉSEIRŐL JELENTJÜK:

DECEMBER 16-I ÜLES - A Kollégium a nov.30-i ülése folytatásaként "AZ ÁLLOMÁNYLELTÁROZÁS REFORMJA" [I.Főosztály], valamint "A MIKROFILMEZÉS ÉS FOTOSZOLGÁLAT EGYES KÉRDÉSEINEK SZABÁLYOZÁSÁRÓL [III.Főosztály] o. előterjesztéseket tárgyalta meg. Az állományleltározás kérdésében tett előterjesztést és az azzal kapcsolatos határozatot külön cikkben ismertetjük.

DECEMBER 29-I ÜLES - A Kollégium "A VÁRÉPÜLET TERVEZÉSI FELADATAI", valamint "JAVASLAT A KÖNYVELOSZTÓ MUNKAJANAK ÁTSZERVEZÉSÉRE ÉS A KÖNYVELOSZTÓ KERETEBEN KI-ALAKITANDÓ FŐLŐPÉLDANY-KÖZPONT ÉS TARTALÉKKÖNYVTÁR ALAPJAINAK MEGTEREMTÉSÉRE" [IV Főosztály] c. előterjesztéseket tárgyalta meg. Mindkét előterjesztéssel külön cikkeken foglalkozunk.

1961 JANUÁR 4-I ÜLÉS - A Kollégium "AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR 1961.ÉVI MUNKATERVE" c. előterjesztést tárgyalta meg. A Kollégium által kisebb módosításokkal elfogadott munkaterv kiadásra kerül és a február első felében tartandó összdolgozói-értekezlet tárgyát képezi.

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

ÚJ MUNKATÁRSAINK: Dr.BALOGH Ferenc adm.ügyintéző I. (Gazdasági Hivatal), BOLGÁRNÉ ÁCS Jolán helyettes gazdasági vezető (Gazdasági Hivatal), Dr.HARASZTHY Gyula tud.osztályvezető (Könyvfeldolgozó Osztály), NÉMETH Lajos közgyűjteményi munkaerő (Nemzetközi Csereszolgálat), POLGÁR Tamás tud. munkatárs (Könyvelosztó)

ELTAVOZTAK KÖNYVTÁRUNKBÓL: BALLA Miklósné, GOMBOS Aladárné, Dr. HAZAY László, MORAVEK László, NAGY Zoltánné, Dr. SÜKÖSD Gyula (nyugdíjazás) - REÖK Zeuzsa (áth. MTA Kisérleti Orvostudományi Kutató Intézet)

ÁTHELYEZÉSEK: (Zárójelben az új beosztási hely) GYÖRFFY Sarolta (Olvasószolgálati és Tájékoztató Osztály), JAGÁN Lászlóné (Könyvfeldolgozó Osztály)

GAZDASÁGI HIVATAL KÖZLEMENYEI:

KÖLCSÖNÖS SEGÍTŐ TAKARÉKPÉNZTÁR - A KST-tagságra való jelentkezés határideje: FEBRUÁR 6. Jelentkezni RAKOVSKY Istvánné-nál [Gazdasági Hivatal] lehet.

MUNKAADÓI (SZTK) IGAZOLVÁNYOK - 1) 1961. év első negyedére az SZTK-ügyintézőnél érvényesítendő. 2) Betelt igazolványok helyett ÚJ IGAZOLVÁNY KIÁLLÍTÁSÁT (új fénykép leadásával) PÓCSY Árpádné-től [Pushkin u. épület] kell kérni. Az új igazolványokat az SZTK-ügyintézővel is érvényesíttetni kell.

TÁPPÉNZUTALVÁNYOK - Ismételten felhívjuk dolgozóink figyelmét, hogy a táppénz-utalványokat LEGKÉSŐBB AZ ILLETMÉNYFIZETÉS (minden hónap 2-a és 17-e) ELŐTTI NAPON le kell adni az SZTK-ügyintézőnél. Ennél későbbi leadás esetén, a késedelmesen leadott táppénz-utalványok csak a következő illetményfizetésnél számolhatók el.

TÁPPÉNZT MEGHATALMAZOTT UTJÁN FELVENNI csak szabályszerű meghatalmazás (a meghatalmazáson a pénz felvételére jogosult személyazonossági igazolványának a számát, és a tanúk lakcímét fel kell tüntetni) alapján lehet.

HIVATALOS LAPOK TARTALMÁBÓL:

A MAGYAR KÖZLÖNY 1960. dec. 31-i számában: Az általános LAKÁSÉPÍTÉSI KÖLCSÖNACIÓ egyes feltételeinek módosításáról szóló PM rendelet.

A MŰVELŐDESÜGYI KÖZLÖNY 1961. jan. 1-i számában megjelent a Kiadói Főigazgatóság határozata a LEXIKON-ÉS SZÓTÁRKIADÁS DIJAIRÓL. Ugyanebben a számban megjelent közlemény szerint az M.M. "LEVÉLTÁRI ÉS MUZEUMI FŐOSZTÁLY" elnevezéssel új főosztályt létesített.

A Művelődésügyi Közlöny 1960. dec. 15-i számában utasítás jelent meg a könyvtárak állományában levő KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK BEJELENTÉSÉRŐL. Ugyanebben a számban jelent meg a Nyomdaipari Igazgatóság utasítása az IDŐSZAKI LAPOK ÉS SAJTÓTUDÓSÍTÁSOK KÖTELESPÉLDÁNYAINAK BESZOLGÁLTATÁSÁRÓL.

PÉNZÜGYI KÖZLÖNY 1960. dec. 15-i számában ÉM állásfoglalás jelent meg a LAKBÉRPÓTLÉKRÓL szóló jogszabályok egyes rendelkezéseinek értelmezéséről.

könyvtárunk munkájáról

1961.EVI MUNKATERVÜNK EGYES KÉRDÉSEIRŐL

A CSOPORTOS LELTÁR BEVEZETESERŐL

Már hosszú ideje napirenden van könyvtárunkban a leltári rendszer megjavításának kérdése. Nyilvános pályázat tárgya volt, majd egy e célra alakult munkabizottság foglalkozott megoldásával. Az így kialakult tervezetet a Kollégium az elmúlt év végén - folytatólagosan két alkalommal - tárgyalta és elfogadta a javaslat elvi álláspontját. Ennek lényege az, hogy az OSZK minden gyűjteményének állományáról, illetve azok gyarapodásáról és fogyásáról egyrészt csoportos, másrészt egyedi címleltárat vezessenek.

A csoportos leltári napló vezetése - minden gyűjteményre és minden dokumentumfajta-ra vonatkozólag - a Gyarapítási Osztály feladata, amely tehát - gyarapítási tevékenységén kívül - így a könyvtár központi állománystatisztikai állomása is.

Az egyedi címleltár vezetése könyvekre vonatkozólag a Gyarapítási Osztály, periodikákra vonatkozólag a Hirlaptár, minden egyéb dokumentum esetében pedig a gyűjtő tár feladata. A címleltár a beszerzett dokumentumokat szerző, alkotó, cím illetve egyéb jellemző adatok alapján tételenként, részletezve tartja nyilván, kivéve a Kisnyomtatványtárat, ahol egyedi nyilvántartásbavételre - éppen az anyag sajátos jellegéből kifolyólag - sem a múltban, sem a jövőben nem gondolhatunk.

A Kollégium említett határozata ez év elejével irta elő a csoportos leltár bevezetését, míg az egyedi címleltár életbeléptetését a jövő év elejére rendelte el. Ez utóbbi részletes problematikáját a Kollégium - az első évnegyed kísérletei alapján - áprilisban kívánja megtárgyalni.

A most bevezetett csoportos leltári naplóval kapcsolatosan megállapíthatjuk, hogy ennek rendeltetése az, hogy a könyvtár mindenfajta állományáról mindenkor összesítő adatokkal szolgáljon az állomány mennyiségét, értékét és (alapvető) statisztikai megoszlását illetően. A csoportos leltári naplóba proveniencia szerint, gyarapodási csoportonként (küldeményenként) kerül nyilvántartásba minden gyarapodás, a csoportok (küldemények) darabjainak egyedi részletezése nélkül.

A csoportos leltári naplót a Gyarapítási Osztály folyamatos időrendben, az állományba venni kívánt dokumentumok és a gyűjtő tár által kiállított, illetve a beléjük helyezett kísérőlapok alapján vezeti, kivéve a mindenfajta kötelempéldányt, a kurrens periodikákat, a mikrofilmeket és a vidéki gyűjteményeink teljes gyarapodását. Ezekről az érintett gyűjtemények, illetve táruk negyedévente utólag küldenek jelentést a Gyarapodási Osztálynak, amely azokat ilyen összesített formában, vagyis küldemények szerinti részletezés nélkül veszi nyilvántartásba.

Az ismertetett rendszer, vagyis a központi csoportos leltározás és a gyűjte -

ményenként decentralizált egyedi címleltár, tulajdonképpen nem új, hanem az eddigi fejlődés és igények során kialakult helyzet összkönyvtári szinten történő egységes és összefüggéseiben átgondolt formába öntése.

Az egyes gyűjteményeknek ugyanis szükségük van arra, hogy a reájuk bízott anyagról világos egyedi áttekintésük legyen. Ezt oélozza az általuk vezetendő címleltár. Ugyanakkor a csoportos leltár vezetésével igyekezünk elérni azt, hogy napra, illetve negyedévre kész egységes gyarapodási statisztikával és értékleltári áttekintéssel rendelkezünk.

A gyarapítási munka további fejlődésének körvonalai is egyre határozottabban bontakoznak ki az említett koncepcióban: a táruk, gyűjtemények szakmai hozzáértésének egyre növekvő és egyre inkább önálló szerepet kell biztosítani a beszerzésnél (dokumentumok felkutatása, kiválasztása, tárgyalás az eladókkal stb.), ugyanakkor viszont a Gyarapítási Osztály teljes áttekintést nyer az egész könyvtár, valamennyi gyarapodásáról. Ez utóbbi lehetőség módot nyújt a Gyarapítási Osztálynak, hogy a beszerzéseket a könyvtár egészének síkján vizsgálva, azokat gyűjtőköri szempontból egy nevezőre hozza, az árképzéseket egyeztesse, a költségvetési felosztást szükség esetén módosítsa stb.

Reméljük, hogy az új leltározás eléri kitűzött célját: jobban végezzük majd a könyvtári munkát ezen a területen is. - [BORSA GEDEON]

A KÖNYVELOSZTÓ PERSEKTIVÁLIS TERVEIRŐL

Az 1961-es év, amely könyvtárunk egésze számára az új célokra, feladatokra, lehetőségekre való felkészülés esztendejének ígérkezik; a Könyvelosztó számára is új távlatot nyit meg.

A Könyvelosztó, mint a nemzeti tulajdonba került könyvanyag feldolgozásával és szétosztásával foglalkozó osztály indulásánál és az azt követő években is átmeneti jellegű szervezetnek ígérkezett, amely anyagának feldolgozása és szétosztása után megszűnik. Bár ez a felszámolás távolinak látszott, perspektívában csak feladata befejezéséig nézhetett.

Az 1961. évi terv e téren teljesen új, a könyvtárak közötti kooperációs lehetőségek viszonylatában is jelentős változás kezdeteit hozta meg.

Az új perspektíva a könyvtárközi együttműködés lehetőségeinek újszerű felhasználásával, a könyvtári szolgálat megjavítására két új létesítményt jelent. Az egyik az ún. tartalékkönyvtár, vagy tároló-könyvtár. Ennek a szervezetnek az a célja, hogy a könyvtárakat megszabadítsa a raktári polcokat fölöslegesen terhelő, olyan ritkán keresett kiadványok-tömegétől, amelynél a könyvtárak számára elegendő biztosíték az a tény, hogy az országban egy helyen - a tartalék-könyvtárban rendelkezésre állnak. Ugyancsak a könyvtárak raktári túlzúsúlyát hivatott enyhíteni a tartalékkönyvtár másik funkciója is, ti. az, hogy a Könyvelosztó az állományában lévő anyagot, feldolgozva és limitált példányszámban tárolva feleslegessé tegye az ilyen kiadványok szerzeményezését az "élő" könyvtárak számára.

A Könyvelosztó másik jövőbeni feladatköre is a mostani munkájával függ össze,

még szorosabban, mint a tartalékkönyvtár. Ez a főléspéldányok átvételének és szétosztásának újjászervezése révén kialakítandó új főléspéldány-központ, amely lehetővé teszi a főléspéldányok használható részének elhelyezését országos viszonylatban olyan könyvtáraknál, ahol ez az anyag újra életre kel és keresetté válik.

Az 1961.-es év természetesen ennek a két, a külföldi gyakorlatban is a kezdeti kísérletek korát élő, magyar viszonylatban pedig teljesen uttörő szervezetnek csak az elvi alapjait kívánja lerakni, a könyvtárak igényeinek felmérésével, elképzeléseinek összegyűjtésével, a lehetőségek felkutatásával. Ugyanakkor azonban az első gyakorlati lépéseket is megteszi, a Könyvelosztó feldolgozó és szétosztó munkájának átszervezésével, amely már a megváltozott helyzetet veszi figyelembe.

Az új perspektíva egyúttal azt a lehetőséget is igéri, hogy a jelenleg még nemzeti tulajdonban lévő könyvanyag feldolgozását és szétosztását oly mértékben csökkenthetjük és egyszerűsíthetjük, amely évekkel hozza előbbre a feldolgozó munka befejezésének eddig több mint 10 évre kontemplált időpontját. - [WIX GYÖRGYNÉ]

GYARAPITÁSI OSZTÁLY

Lapunk előző számában már hirt adtunk külföldi antikváriumokkal kialakult olyan kedvező kapcsolatainkról, amelyek az utóbbi időben jöttek létre. Az azóta eltelt hónap legjelentősebb beszerzése a párizsi RITTI antikvár cégtől EGY ELVESZETT APPONYI HUNGARICA PÓTLÁSA (App.H.2938: Guilbert Pixérécourt, R.C.: Tékéli... Paris 1811), valamint számos REJTETT HUNGARIKA, amelyek közül az érdekesség kedvéért említjük a következőket:

GABRIEL - FORGE: La vallée des fleurs. Ballade en un acte. Paris 1836. - [A szereposztásból kiderül, hogy a főszereplő Buzendorff báró "magyar mágnás", szín: egy dunamenti kis falu.]

DUNAN, Renée: Le Brigand Hongre [!] Paris 1924. - [A kis elbeszélés Magyarországon játszódik le, magyar nevű szereplőkkel. A kötetet 5 magyaros fametszetes illusztráció díszíti.]

SCRIBE - MELESVILLE: Le Vampire. Comédie vaudeville en un acte. Paris 1820. - [A darab cselekménye Magyarországon játszódik.]

PAPKOFF, Alexandre: L'esolavage au centre de l'Europe. St-Petersbourg 1889. - [Magyarország nemzetiségi politikáját elítélő, élesen magyarelles, kis példány - számban megjelentetett irás.]

NIKTO : Les Infernales. Paris 1909. - ["Rákospalota" fejezetcímmel leírás Magyarországról.]

NEMZETKÖZI CSERESZOLGÁLAT

Ez évben is 27 ORSZÁG 93 INTÉZMÉNYE köszöntötte az új év alkalmából könyvtárunkat és fejezte ki jókívánságait dolgozóinknak. A legtöbb üdvözlés a baráti szocialista országokból érkezett. A Szovjetunióból 26 üdvözlést kaptunk, de szerepelnek az üdvözlők között egészen távoli országok is, mint pl. a nemrég függetlenné vált afrikai MALGACHE állam is.

A berlini DEUTSCHE STAATSBIBLIOTHEK és könyvtárunk között fennálló osereviszony eredményességét a napokban érkezett két értékes küldemény jelzi. Régebbi kérésünk alapján kaptuk meg THIEME-BECKER: Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart o. mű 36 kötetét, továbbá a DEUTSCHES BÜCHERVERZEICHNIS 6 kötetét. A művek együttes értéke kb. 20 000 forint.

MIKROFILMTÁR

Mikrofilmgyűjteményünk az elmúlt év utolsó negyedében több értékes hungarikával gyarapodott.

Dr Ján MISIÁNIK professzor, viszonzásul azért a segítségért, amit itt tartózkodása alkalmával könyvtárunktól kapott, megküldte Pozsonyból a következő 3 mű mikrofilmjét: 1) 17-18. SZÁZADI MAGYAR VERSEK ÉS NÉPDALOK [egykoru kéziratos könyv a bajmóci állami levéltárból], 2) KURUC ÉNEKEKET ÉS MAGYAR TÁNCOKAT TARTALMAZÓ KOTTÁS GYŰJTEMÉNY [kézirat 1730 tájáról, az oponicei könyvtárból], 3) KOLECSÁNYI ÁDÁM 1689-BEN MEGJELENT, ELŐTTÜNK EDDIG ISMERETLEN MUNKÁJA [Svaty Váolav].

A bécsi Österreichische Nationalbibliothek-től a nagyszebeni kiadású TELEGRAFUL ROMAN 1857, 1864, 1866-1868, és a brassói kiadású GAZETA TRANSILVANIEI 1865-1866; a buoureşti-i Biblioteca Centrală de Stat-től pedig ugyanezen lap 1848-1849, 1864 és 1867-i - eddig könyvtárunkból hiányzó évfolyamait kaptuk meg mikrofilmen.

A muzeális megőrzés célját szolgáló NEGATIV mikrofilm-állomány ez év folyamán 224 688 filmkockával növekedett. Kb. ennyivel növekedett a POZITIV mikrofilm-állomány is. 83 295 filmkockát készítettünk a rohamosan növekedő könyvtárközi kölcsönzési szolgálat igényeinek kielégítésére.

A LABORATÓRIUM GÉPI BERENDEZÉSE az 1960. év folyamán 3 értékes felszerelési tárggyal gyarapodott: nagyteljesítményű dobszárítót, filmmérő-órát és luxmétert kaptunk. - [TERBE LAJOS]

SZINHÁZTÖRTÉNETI OSZTÁLY

A Színház történeti Osztály az Aprónyomtatványtártól hosszú lejáratu letétként veszi át annak színlap-anyagát. Ebben a munkában az 1944-es évig jutottak el, ami mintegy 220 EZER SZINLAP válogatását, kontrolját és rendezését jelentette. - [B]

KISNYOMTATVÁNYTÁR

A kötelempéldányok mennyiségének növekedése általában mindenki által ismert tény. Ez a Kisnyomtatványtár részére is fokozódó nehézséget jelent. A havi többeszes tétel szám gyakran ugrásszerűen megtöbbszöröződik egy-egy aktualitás révén. Sokszor nagy gondokkal küzdve tudunk csak a kurrens anyag tömegével megküzdeni.

A beérkező anyagot a tizedesosztályozás fő táblázatának szakszámaival látjuk el és az anyagot annak alapján csoportosítjuk; külön a plakátokat, a meghívókat, és az aprónyomtatványokat. Munkánk megkönnyítésére a rendszeresen ismétlődő nyomtatványok pl: kiállítások, vásárok, kulturházak, színházak, mozik, sport) jelzetelésénél újabban pecsétet használunk. Ez a feldolgozást mintegy 15-20 százalékkal növelte meg.

Mivel ez a módszer bevált, további peccéteket készítettünk, hogy munkánk eredményességét fokozhassuk. Hasonlóképpen járunk el a helységek megjelölésénél is.
[SZÁSZ GÉZA]

KÖNYVKÖTÉS-ZET-RESTAURÁLÓ LABORATÓRIUM

A mikrofilmtár és a sokszorosító-részleg után új technikai felszereléssel gyarapodik könyvtárunk könyvkötészete és restauráló laboratóriuma is. Legújabbán egy "FLANA" FÜZESNEKÜLI-KÖTŐGÉP és egy modern AUTOMATA-VÁGÓGÉP érkezett be, még az elmúlt évi megrendelés alapján. Üzembe állításuk most van folyamatban.

További gyarapodás lesz az a KÖNYVSTERILIZÁLÓ és LEMEZOZÓ, amelyet a Gazdasági Hivatal a restauráló-laboratórium részére rendelt meg. Folyamatban van a laboratórium fűtésberendezésének átalakítása is. A régi kályhák helyett INFRAFŰTÉST kapnak. "Sajnos - mondja SASVARI Dezső kartárs - valutáris nehézségek miatt a lamináló (kasirozó) gépnek a megrendelése eddig nem vált lehetővé, de reméljük, hogy gazdasági vezetésünk módot talál majd ennek beszerzésére is, mert a hírlaptár, a kinyomtatványtár és a színháztörténeti gyűjtemény jelentős anyagának a megmentése csak ezáltal válna lehetővé." [-]

A KÖNYVKÖTÉS-ZET műszaki tanulói a közeli hetekben tesznek szakmunkás vizsgát. Ezen a vizsgán kell bizonyosságot tenniök, hogy a könyvkötés megtanulásához aránylag rövid másfél év alatt, mit tanultak meg szakmájukból. Mi oktatók mindent elkövetünk, hogy jó szakmunkások, esetleg később restaurátorok legyenek. A kilátások igen biztatóak. Vizsgai munkájuk kitűnően sikerült, most már csak a szakvizsga van hátra. Bizunk benne, hogy az is jól sikerül és intézményünk személyzete öt jól képzett szakemberrel gyarapodik. [S.D.]

HIREINK:

A NEMZETKÖZI FÖLDRAJZI UNIÓ Magyar Nemzeti Bizottsága DÁNIEL Györgyöt, Gyarapítási Osztály munkatársát a Régi Térképek Bibliográfiájának Szakbizottságába levelezőtagnak választotta meg.

Az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent Orosz-magyar és Magyar-orosz iskolai szótár elkészítésében KOVÁCS Zoltán, a Gyarapítási Osztály munkatársa főmunkatársi minőségben vett részt.

A "KULTURA" Külkereskedelmi Vállalatnak a KÖNYVBIOSZTÓHOZ intézett leveléből: "Engedjék meg, hogy antikvár-folyóirat részlegünk nevében ezúton fejezzük ki köszönetünket az 1960.évben tanúsított előzékeny és eredményes együttműködésükért. Fogadják az 1961-es ujesztendőre legjobb kívánságainkat és kérjük további segítségüket antikvár exportmunkánkhoz."

Az ORSZÁGOS MŰSZAKI KÖNYVTÁR 1961 január 13.-i kelettel az alábbi levelet intézte a NEMZETKÖZI CSERESZOLGÁLAT-hoz:

"Az Országos Műszaki Könyvtár nevében köszönetemet fejezem ki azért a segítségért, melyet az Országos Széchenyi Könyvtár nemzetközi csereszolgálata révén részünkre juttatott az 1960.évben. Az onnan kapott 989 db., jobbára szovjet és népi-demokratikus kiadvány jelentős részét, 346 kötetet feldolgoztuk könyvtárunk álló-

mányába, a többi pedig átadtuk a műszaki könyvtári termelési hálózat részére. JÁNSZKY Lajos s.k. főigazgató."

MUNKATÁRSAINK IRÁSAIBÓL:

BARTHA Dénes-SOMFAI László: Haydn als Opernkapellmeister. Die Haydn-Dokumente der Esterházy-Opernsammlung. Budapest 1960, Akadémiai Kiadó. 470 p. [Külön kötet - ben partitúra- és hanglez-melléklettel.]

Joseph Haydn, a zene történetének klasszikus óriása (1732-1809) mindezekig főként mint a szimfónia és a vonósnyegyes műfajának első kikristályosítója és példamutató mestere élt a tudósok és laikusok tudatában. Művészi-emberi arcképének egyéb vonásai többé-kevésbé háttérbe szorultak a történészek és monográfusok portré-vázlatain. A legmostohább méltatás annak a másfél évtizednek jutott, amelyet Haydn 1776 és 1790 között az eszterházi operazem élén, mint az előadások előkészítője, betanítója és karmestere jórészt egymaga-végezte szinte emberfeletti munkával el-töltött. Hogy ennek a rendkívül fontos életmű-szektornak mindeddig nem akadt krónikása, az magán Haydnon tul (aki mindig szűkszavunak és zárkózottnak mutatkozott életének ezt az időszakát illetően) annak a körülménynek tudható be, hogy az a forrás-anyag, mely Haydnnak operakarmesteri tevékenységére fényt vethetett volna, a múlt évtized elejéig (amióta az Országos Széchényi Könyvtárban bárki számára hozzáférhető) el volt zárva a nyilvánosság elől.

Somfai László, a Zenetörténeti Gyűjtemény munkatársa 1958 őszén látott neki az Esterházy-opera-repertoár e nagyterjedelmű és magábanálló értékű kéziratos kottanyagának részletes feldolgozásához. Ez a munka és a belőle nyert sokirányú következtetés lett a Bartha Dénes professzorral közösen megírt könyv alapja és döntő tartalma. Bartha Dénes rá is mutat e munkamegosztás tartalmára a könyv bevezetésében: tőle való (a teljes szöveg végső megfogalmazásán, kritikai rendezésén és fordításán tul) a Haydn operai munkásságáról szóló tulajdonképpeni történeti fejezet (az Esterházián bemutatott operák "krónikája"), míg a könyv többi része (a legfontosabbak közülük: "Haydn, mint operakarmester", "Zenei források", "Haydn saját operái... és betétáriái az Esterházy-gyűjteményben", "Az operagyűjtemény másolója") Somfai László munkája. Somfainé Révész Dorrit zárófejezete, amely a nagykiterjedésű kéziratos anyag papírjainak alapos vizsgálatáról ad számot és a lékai papírmalom számos eddig ismeretlen vizjelét is közli, magarajzolta reprodukcióban, a nemzetközi papírtörténeti kutatás számára is nélkülözhetetlen adalékot jelent. Számos mutató -köztük az ujszerű operaszerepkatalógus! - emeli a könyv praktikus használhatóságának értékét. Az izléses, reprezentatív köntösben megjelent publikáció határkő a magyar könyv történetében is: az első olyan hazai kiadvány, amelyhez hanglez-melléklet tartozik (rajta két ujonnan felfedezett Haydn-betétária felvételével).

Nem nyílik itt alkalom arra, hogy részleteiben ismertessük és méltassuk Bartha Dénes és Somfai László nemzetközi jelentőségű könyvét. Be kell érniünk azzal, ha összefoglalóan rámutathatunk e kiadvány legfőbb érdemeire: fölfedezőseire, amelyek eddig teljesen ismeretlen Haydn-betétáriákat tárnak a zeneélvezők és zenekutatók elé; vizsgálataira, amelyek Haydn sajátkezűleg fennmaradt karmesteri beavatkozásainak feltárásával a nagy klasszikus mester eddig sehol nem méltatott munkastilusára vetnek éles fényt; Haydn a nemzetközi irodalomból eddig ismert autentikus másolója körének nagymórvú kibővítésére. Csak ez a könyv döbbsenti rá az olvasót másfél századdal Haydn halála után, hogy mennyire hiányos volt a nemzetközi összefogással pedig állandóan gyarapított Haydn-kép és mi mindent lehetett ahhoz még hozzátenni. Mégis, a legna-

gyobb dícséretet az 1959-es budapesti nemzetközi Haydn-konferencia külföldi zene-tudós-résztvevői mondták ki az akkor még kéziratban lévő könyv felfedezéseiről: e munkának nagy része van abban, hogy Magyarország a világ Haydn-kutatásának új és fontos központjává lépett elő. - [K.I.]

SZEMELVÉNYEK EGY KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTRÓL SZÓLÓ JELENTÉSBŐL

(Befejező közlemény)

RAKTÁRI SZÁLLÍTÓ ÉS HIRKÖZLŐ BERENDEZÉSEK:

A modern berendezések sem fosztották meg szerepétől a tradicionális könyvliftet, mely még ott sem nélkülözhető, ahol paternoster is van (nagyalaku könyveket, hírlapokat stb. továbbra is könyvlift szállít, amellet a könyvlift tartalék szállító - eszköz is a másik berendezés üzemzavara esetére). Sőt éppen több könyvtár a könyvliftek számának a szaporításával kívánja szállítási problémáit megoldani (a párizsi Bibliothèque Nationale központi nagy raktárában a meglévők mellé további tíz könyvliftet épített be, még pedig a raktár közepén, egy tömbben). A kis méretű, apró motorral dolgozó könyvlifteknek ezen felül fontos szerepe van a raktáron kívül is, mindenütt, ahol könyvtári részlegek között rendszeresen függőleges könyvszállítás folyik. Nélkülözhetetlen szállítóeszköz végül a könyvtárban és raktárában a nagyméretű teherlift, melyben könyvek nagy tömegben, kocsikon vagy ládákban is szállíthatók; enélkül raktári anyagmozgatás egykönnyen végre nem hajtható. Ez a teherlift természetesen nemcsak a raktár számára szállít és ezért célszerűen a raktár és egyéb épületrészek között helyezhető el. Ha a raktár különösen kiterjedt alapterületű, a könyvtár a szállítóberendezéseket széttelepíti, hogy a raktár minden pontjáról viszonylag rövid uton megközelíthetők legyenek (a szállítóberendezéstől való maximális ésszerű távolságot kb. 20 méterben jelölik meg).

A könyvszállítás párja a könyvtárszervezésben a könyvtári hírközlőberendezés: az olvasó által kért művek adatainak gyors eljuttatása a raktárba, hogy azok mielőbb kikereshetők és az olvasóterem, vagy kölcsönző felé utnak indíthatók legyenek. A könyvliftek felhasználása erre a célra már elavult és csak ott használják, ahol jobb felszerelés nincs. A legjobban bevált berendezés a csőposta (melynek könyvtári alkalmazására hazánkban is van példa). Az utainkon látott csőpostaberendezéseket általában dícsérik. Egy kivételével valamennyi kisebb vagy nagyobb szállítóhüvellyel működik. Ujszerű a zürichi műegyetemi könyvtár csőpostája: ez lapos, kb. 6 x 2 cm belméretű, téglalap keresztmetszetű csővekből áll, melyekben a pneumatikus nyomás a kérőlapot védőhüvellyel nélkül szállítja, a kérőlap egyik felhajtott szegélye mintegy vitorlául szolgál. A berendezés váltókkal működik, azaz nincs szükség külön-külön szállítópályákra, hanem csak leágazásokra. Az állomásbeállítás a megfelelő váltókat működteti. (Továbbra is külön pálya szolgál a fordított irányú továbbításra). A berendezéshez világító jelzőablák sorozata csatlakozik (ugy, hogy a raktár előbb em-

litett egyetlen kezelője a raktár minden pontján látja, hogy melyik állomásra érkezett kérés. Ilyen módon a kikeresést utján sorba ejtheti). A berendezést a svájci posta alkalmazta elsősorban; az általunk látott példányt (mely a maga nemében eddig a legnagyobb hálózatú) a Standard cég készítette a közelmúltban. Leírása a szakirodalomban 1959. decemberében jelent meg. - A könyvtár arról is gondoskodik, hogy az olvasó által kitöltött kérdőlap ne kerülje el a kölcsönző alkalmazott figyelmét; valahányszor a levélszekrénybe kérdőlapot ejtenek, jelzőfény gyullad ki és a készülék ismételt zümmögő hangjelzést is ad (a második hangjelzésre már a néhány méterrel távolabb elhelyezett második alkalmazott is köteles odalépni és a kérdőlapot kiemelni.) E berendezéseknek nagy része van abban, hogy a zürichi könyvtár a könyvigénylések teljesítésének átlagos idejét 5 percre tudta leszorítani (amit egyébként időbélyegzéssel is ellenőriznek a kérdőlapokon).

A Szovjetunióban még újszerűbb megoldások irányában kutatnak. Lehetségesnek tartják, hogy a televízió fog elfogadható megoldást hozni (televíziós kamera a kérdőlap képét a raktárba továbbítja, ahol azt automatikus fotoberendezés reprodukálja a kezelő számára). Egy más megoldást a "teleautográf" terve ígér, melyen a Lenin Könyvtár módszertani kabinetje és a szovjet Tudományos Akadémia egyik intézete dolgozik: ez a terv a szárazfényképezést használja fel félvezetők alkalmazásával. (E terv szerint a katalógusok körzetében és az olvasótermekben irófelületek vannak kiképezve; az itt kitöltött kérdőlapokat a raktárban elhelyezett szárazfényképezőgép automatikusan reprodukálja).

Svájcban több könyvtárban és Münchenben a DPA-könyvtárban láttunk mikrofonos hangszórós berendezést (Gegensprechanlage). Ez rendszerint az olvasószolgálat (kölcsönző) és a raktár viszonylatában - és viszont - működik; rendeltetése az, hogy az olvasószolgálat "diszpécser" bármikor gyors kapcsolatba léphessen a raktár bármely pontjával (vagy akár a raktár valamennyi alkalmazottjával) és onnan kérdésére azonnali választ is kaphasson. Münchenben a berendezés az egész könyvtárat behálózza. - Nem szereztünk meggyőződést e berendezés nélkülözhetetlenségéről, bár egy és más praktikus haszna vitathatatlan. Ha a szállítóberendezés, illetve az egyéb hírközlőberendezések jók, a mikrofonos hálózat szerepe amúgy is korlátozott; ha viszont az előbbiekkal baj van, azokat aligha pótolhatja. Könyvkérések adatainak továbbítására ugyanúgy kevésbé alkalmas, mint a telefon (szóbeli közlés esetén ugyanis elég nagy a hibaveszély). A müncheni berendezés szerepe ezen túlmenő: lehetővé teszi pl. azt, hogy az igazgató bármikor kapcsolatba léphessen egyidejűleg a könyvtár több munkahelyével is. Jellegzetes a Bajor Állami Könyvtár felfogása: mikrofonos berendezés alkalmazása helyett a szállítás és csőpostakapcsolat minél jobb megoldására törekszik.

A solothurni könyvtár alkalmazott - Svájcban elsőnek - személyi keresőberendezést. Ennek segítségével a könyvtár néhány vezető munkatársát - amennyiben a szükséges jelződobozt magukhoz veszik - a könyvtár körzetének bármely pontján hangjelzéssel értesíteni lehet arról, hogy a legközelebbi telefonállomáson hívják fel a könyvtár telefonközpontját. Solothurnban a berendezésnek nincs különösebb jelentősége, maguk is kísérletnek szánták. Ilyen berendezést a müncheni BSB is alkalmazni kíván kb. tíz vezető munkatársa részére.

Mint már említettük, elsősorban Moszkvában hívták fel figyelmünket arra, hogy a könyvtári gépesítésnek a várható szakmai nyereséggel és gazdasági haszonnal egyaránt arányosnak kell lennie. Ugyanezt élénkén hangsúlyozták a nyugati szakemberek

is a "tulteohnizálás" veszélyeiről beszélve.

RAKTÁRVÉDELMI BERENDEZÉSEK:

A Széchényi Könyvtár létesítendő várbeli raktárai szempontjából elsőrendű kérdés a raktárak korszerű hő- és légnedvességszabályozása és szellőzése. A szakirodalom szerint a raktározott könyvek számára az egyenletes, 14°C -nál nem alacsonyabb és 18°C -nál nem magasabb hőmérséklet ezen belül az 50-től 65-ig terjedő százalékos levegőnedvesség a legelőnyösebb. (E körülbelüli határértékeken belül különböző szerzők különböző szinteket ajánlanak; a hőmérsékletet illetőleg a többség $14-16^{\circ}\text{C}$ mellett foglal állást). Az utainkon hallott vélemények általában ezeket az adatokat megerősítették, az új raktárakban is ezeket a szinteket kívánják biztosítani. Új irányban indult el a Lenin Könyvtár módszertani kabinetje, mely a könyvek mikroklímájának minimális életfeltételei alapján a $2-4^{\circ}\text{C}$ közötti hőmérséklet kedvező hatásaira vonatkozólag folytat kísérleteket. Tisztában vannak természetesen azzal, hogy ez a hőmérséklet nem minden könyvraktárban lenne megvalósítható (nem is minden állományrész kíván egyforma gondot ebből a szempontból). Pozitív eredmény esetén azonban ezt az alacsony hőfokot kívánják biztosítani a novoszibirszki könyvtár föld alatt épülő biztonsági raktárában (melyben egyrészt ritkaságokat, másrészt ritkán használt anyagot kívánnak tárolni).

A szellőzés, hő- és légpáratartalomszabályozás korszerű megoldását a légkondicionáló (klimatizáló) berendezés biztosítja. Ennek feladata a szellőzés kapcsán a levegő szűrése is (portól, mikrobaktól, szagoktól, gázoktól). A teljes programmal működő berendezés azonban meglehetősen ritka, mert költséges. Rendszerint csak a fűtés és szellőzés van együttesen megoldva, a levegőnedvességszabályozás többnyire nem automatikus. Láttunk több be nem vált és ezért használaton kívül helyezett berendezést is. Komplet kondicionáló berendezése van - olajfűtéssel - a solothurni könyvtárnak és a müncheni DPA-könyvtárnak. Egybehangzó volt a szakemberek véleménye abban, hogy a könyvtárban klimaberendezésre (levegőnedvességszabályozására) csak a raktárban van szükség; az épület többi részében csak a hőmérséklet szabályozása és szellőzés szükséges. A könyvraktár részére viszont a más rendeltetésű helyiségek számára biztosított hőszabályozás nem megfelelő (a moszkvai egyetemi természettudományi könyvtár pl. átalakította fűtő-szellőző berendezését, mely korábban a könyvtár raktárai számára ugyanazt a hőmérsékletet biztosította, mint az egyetem helyiségei részére).

Az ablakos raktárakban a könyvállományt a napfény, sőt általában az erős természetes fény ellen is védeni kell (a könyvek számára még a szórt vagy közvetett napfény sem közömbös.) Ezt egyrészt a raktárak ablakainak észak felé való tájolásával, napellenzőszerűen az ablakok körül alkalmazott betonzsaluziával, másrészt az ibolyántúli sugarakat megsűrű speciális ablaküveggel érik el. (Rácyszerűen kiképzett betonellenzőkkel védekezik a frankfurti Deutsche Bibliothek, speciális ablaküveget alkalmazott a krakkói Jag-ello Könyvtár. Nem kifogástalan ebből a szempontból a Svájci Nemzeti Könyvtár épülete: a napfény eléggé szabadon éri állományát és a raktárablakokra felszerelt védőfüggönyök védelme osekély. (A Szovjetunióban "Oveol" néven gyártanak a napfényvédelemre alkalmas speciális üveget).

A raktárak tűzvédelmét illető felfogás ugyancsak fejlődött, még pedig nyilván a második világháború súlyos tapasztalatai nyomán. A legfontosabb elv az, hogy a raktári teret szakaszokban kell kiképezni, úgy, hogy az esetleges tűz góctól a

raktár többi részét szigetelni lehessen. Ennek megfelelően a raktártermetek tűzbiztos ajtók választják el. Tűzveszély szempontjából a raktárak horizontális elválasztása is szükséges, azaz fém-, ráos- és üvegbeton-födémek alkalmazása esetén is kívánatos, hogy legalább minden második vagy harmadik födém betonfödém legyen. A sok szintet függőlegesen összekötő lépcsőház a tüzet könnyen kiterjesztheti, annak valószínűsége tűzkeménye lehet. Automatikus hőérzékeny tűzjelzőberendezéssel van felszerelve pl. a müncheni szabadalmi hivatal könyvtára; ez 70°C hőmérséklet esetén riasdót jelez és az egyes raktártermek tolóajtóit, fékezéretes kikapcsolódásával, saját súlyuknál fogva becsapódnak (az ajtót természetesen a menekülő akadálytalanul félre tudja húzni). - A Szovjetunióban a legkorszerűbb védelemnek a tűzbenálló térbe nitrogéngáz befűvését tartják.

KÖNYVTÁRUNK ÉPÍTÉSÉNEK EGY ÚJABB ÁLLOMÁSA

Könyvtárunk főigazgatójának felkérésére HAVASSY Pál építész, a budavári palota építésének műteremvezetője a könyvtár főosztályvezetői és osztályvezetői előtt JANUÁR 18-ÁN délelőtt ismertette az "F"-szárny könyvtári célra való átépítésének tervvázlatát, amelyet a könyvtár által írásban megadott programtervezet alapján s a könyvtár várépítési ügyeinek intézésével megbízott dr.TOMBOR Tibor és dr.FARKAS László közreműködésével készített el.

A megbeszélésen résztvett a KÖZTI III.sz. Irodája részéről annak vezetője HIDA-SI Lajos, a budavári palota főépítésze, a könyvtár felügyeleti hatósága részéről az MM. könyvtárosztálya képviselőjében dr. FARAGÓ Lászlóné, a minisztérium tervezési főosztálya műszaki csoportja részéről pedig LITERÁTY K. Gyula építész, aki a tervvázlat elkészítésének előmunkálataiban szintén résztvett.

Az "F" szárnynak mind a nyolc szintjéről készített 1:200-as méretarányu sematikus elrendezési vázlatokat a könyvtár vezető dolgozó már előző napon a tájékoztató szolgálat helyiségében megtekinthették.

HAVASSY építész az egybegyűlteket előtt részletesen ismertette a könyvtár elhelyezésére vonatkozó tervvázlatot, amely, - mint hangsúlyozta - egyelőre kizárólag a könyvtár szervezeti egységeinek a funkcionális szempontok figyelembevételével, műszakilag is megvalósítható új telepítési rendjét tartalmazza.

A tervvázlat szerint a könyvtár a közönség számára mind a Palota-tér, mind az Oroszlán-udvar felől megközelíthető lesz. A Palota-téri bejárat csak személyforgalom számára nyílik meg. A teherforgalom céljaira kizárólag az északi (Csikós-udvar felőli) kapu áll majd rendelkezésre.

A KÖZPONTI FELVILÁGOSÍTÁST ÉS A BEIRATKOZÁST ELLÁTÓ SZOLGÁLAT s a RUHATÁR az Oroszlán-udvar felőli földszinten, a nagy díszlépcsőház előterében helyezkedik el (az épületnek a Palota-tér felőli V. szintje), amelyet a Palota-tér felől lifteken lehet majd gyorsan megközelíteni.

E központi mag körül illetve fölött helyezkedik el a könyvtár egész nyilvános szolgálata. Az épület északi és déli szárnyát a könyvtár adminisztrációs helyiségei foglalják el. Az épület két udvarában s a nagy lépcsőház alatti térben összefüggően kiépített könyvraktárak ilyenformán mind a nyilvános szolgálati, mind pedig a könyvtári adminisztrációs (feldolgozó) helyiségek felől jól megközelíthetők lesz-

nek anélkül, hogy az olvasók útja a könyv útját vagy az adminisztráció közlekedési vonalait keresztezné.

Ennek az elhelyezési rendnek keretében az I.emeleten (a Palota-tér felőli VI. szinten) a MUZEÁLIS és a MODERN KÜLÖNGYŰJTEMÉNYEK, a II.emeleten (a Palota-tér felőli VII. szinten) az OLVASÓSZOLGÁLAT (nagy olvasói tér), az ÁLTALÁNOS-, a FOLYÓIRAT-, az IFJUSÁGIOLVASÓTEREM a SZAKOLVASÓTERMEKKEL, valamint a KATALÓGUSSAL együtt nyer elhelyezést. A III.emeletre (a Palota-tér felőli VIII. szintre) kerül a KÖNYV-KLUB, a kb. 300 személyes ELŐADÓTEREM s a BÜFFÉ, TÁRSALGO, DOHÁNYZÓ helyiségek sora.

A földszint (a Palota-tér felőli V.szint) nagy részét az IGAZGATÁS (intézetvezetés, igazgatási csoport, Gazdasági Hivatal) foglalja el és itt lenne elhelyezve a NEMZETKÖZI CSERESZOLGÁLAT s a KISNYOMTATVANYTAR. E szint alatt az I.FŐOSZTÁLY, alatta (a Palota-tér felőli III.szint) pedig a IV.FŐOSZTÁLY helyezhető el. Ezen a két szinten és a kapcsolatos területeken vannak kijelölve a KÖNYVTÁRI ÜZEMEK helyiségei is.

A MOZGALMI, JÓLÉTI ÉS TÁRSADALMI HELYSÉGEK számára a tervvázlat a programtervezeten tulmenően biztosít megfelelő területeket.

Az érdekes ismertetést széleskörű vita követte, amelyen BABICZKY Béla, DEZSÉNYI Béla, FALVY Zoltán, GOMBOCZ István, J.HAJDU Helga, HÁMORI Béla, HORVÁTH Viktor, KERESZTURY Dezső, PAJKOSSY György, SEBESTYÉN Géza, SOLTÉSZ Zoltánné szólaltak fel.

A felvetett kérdésekre HAVASSY építész adott választ. A megbeszélés részletes ismertetésére lapunk következő számában visszatérünk. - [TT-FL]

Beszámoló

HALÁSZHAJÓVAL A DUNA-DELTÁBAN

Juhász Árpádnak a Természettudományi Múzeum munkatársának, KISZ-szervezetünk vezetőségi tagjának a múlt évben tett romániai utazásáról írt beszámolóját közöljük.

Éjszaka van még, amikor tolmácsommal kilépünk a szálló ajtaján. TULCEA kis város. Ember csak egy-kettő lézeng ilyenkor az utcán, főleg munkába induló halászok, vagy az éjszaka is lázasan épülő új lakótelepekről pihenni térő munkások. Ezek viszont jól megnéznék minket, hiszen turista ritkán vetődik erre. Idegen ugyan gyakori, de ezek egyivásu emberek, hajósok, halászok, akik között első pillantásra fel tűnik a hegyvidékről jött, hátizsákos természetjáró.

A Duna itt Tulcea-nál öböllé szélesedik. A csendes vizen már hajnali fények játszanak, mire a partra érünk. Kisebb-nagyobb halászhajók százai horgonyoznak szorosan egymás mellett, s a kopott kis hajótesteken lassan láthatóvá válnak a feliratok is.

A konzervgyárban már várnak minket. Itt kora hajnalban is nyüzsgés, mozog minden, halászok készülnek a hajóutakra, kiabálás, gépdübörgés, autózugás. A hűtőhelyiségekből tömény halszag árad, a gyárban és környékén különben minden halszag. A havasok tiszta levegője után ez a szag bizony felkavarja az erősebb gyomrokat is.

A Nap, mintha csak időzítve lenne, éppen akkor bukkan ki Tulcea tornyokkal tar-

kitott sziluettje mögül, mikor kis hajónk, a "Pereprava", utnak indul a tenger felé. "Jó öt óra a tenger!" - fordítja tolmácsom a kapitány szavait. A kapitány jellegzetes szláv arcu ember. Itt a Deltában nagyon sok orosz lakik. Egész sereg apró orosz halászfalu bujik meg a nádasok végtelenjében. Furcsa, az ősi szokásokhoz még ma is ragaszkodó emberek lakják ezeket a falvakat. A világtól elzárva élik életüket csak a nádasba vágott keskeny csatornák kötik össze az ő világot a nyílt vízzel. Csak itt-ott vezet szekérut a mocsarak belsejébe, ezeken bizony néhol tengelyig süpped a kocsis sárba.

Felhősödik az ég. A oszillogó vizek egyre szürkébb lesz, s mire a Szent-György ág elágazásához érünk, már komor szürke a táj, a parti nádasok feketén szegélyezik a széles vizeket. A Sulina-ágon egyhangú az út. Kis motoros hajónk, amelyik nevét egy határszéli orosz faluskáról kapta, egyenletesen dohog, hasítja a szeszű hullámokat. Itt-ott tűnik fel magányos halászkunyhó, vagy kisebb partmenti település, fűzfákon száradó hálókmal. Tolmácsom magyarázza, hogy a halászok legnagyobb része állami alkalmazott, rendes fizetést kap, sőt a kifogott halmennyiség után prémiumot is. Volt már olyan halász, aki egy szerencsés hónap alatt 15 ezer lei-t is zsebrevágott prémium formájában.

Hűvösödik a levegő. Hideg májusi szél fujdogál kelet felől, úgyhogy mindnyájan behuzódunk a kormányos fülkéjébe. Kiderül, hogy tolmácsra nincs is szükség, a kapitány, a kormányos és a rakodómunkások egyaránt jól beszélnek oroszul. Persze kicsit furcsa a kiejtésük, gyakran keverik az orosz és román szavakat, de ezt néhány perc után megszokja az ember. A kapitány elmeséli, hogy a második világháborúban, mint katona, Magyarországon is megfordult, járt Szegeden, több alföldi városban és Budapesten is. Engem persze a Delta egzotikumai izgatnak. A kapitány nem szűkszavú ember. Egész sor érdekes dolgot mesél. Elmondja például, hogy a nádasokba rejtett orosz falvak lakói még ma is hihetetlenül vallásosak és két szektára oszlanak. Az idős testvérek, ahogy itt mondják: "sztári brátyec"-ek igen szigorú előírások szerint élnek. Férfiaknak kötelező a szakállviselés, böjt idején nem nyulhatnak az asszonyhoz és ha egy idegen cigarettafüstjével megszenteltetlenül különben vendégszerető otthonukat, a vendég távozása után rohannak a pópához, aki a szépen újramezelt lakást felszenteli. A fiatal testvérek már "ledérebbek", ott már csak a nő férfiak kötelesek szakállt növesztetni.

Mintha csak demonstrálni akarná a kapitány szavait, éppen feltűnik egy magas orru széles bárka, erősen hasonlít az indián kenekhez, benne öreg halász, méltóságos, hosszú, fehér szakállal. Persze vadul fényképezek, ilyen egzotikumot egyetlen szenvedélyes fotós sem hagyhat ki.

Lassan féluton járunk Tuloea és Sulina között. Crisannál ki is szállunk. A munkások cementet raknak ki. A halfeldolgozó üzem egyik részlegének építenek itt új telepet. Crisan kis halászfalu, hosszan nyúlik el a part mentén, "Alimentara"-jában, vegyeskereskedésében jóízű vörösbort mérnek. Mire visszaérünk a hajóhoz, a munkások már készek is a rakodással. Mosolyogva figyelnek, amint "Minta érték nélkül" feliratú zacskókba homokmintákat kaparok össze. A geológus a legtöbb ember számára csak kötőrő, csigát-bigát gyűjtő felnőtt gyereket jelent. Még akkor is mosolyogva hallgatnak, amikor a lefelé tartó hajón néhány szóval vázolni igyekszem a geológus munkáját. Kicsit meg nem értett prófétának érzem magam, csak éppen a szakállam hiányzik hozzá, no meg az éveim száma nem elég tekintélyes.

Közben a "Pereprava" közeledik Sulina felé. A Sulina-ág, mint a kapitány magya-

rázza, általában 30m mély. Így a 10-11m merülésű tengerjáró hajók nyugodtan közlekedhetnek rajta. Kétoldalt kőgát övezi ezt a mesterségesen kialakított, szabályozott egyenes Dunaágot.

Sulina a fekete-vörös óriásuszályok birodalma. Hosszan sorakoznak ezek a part mentén. A határőrség kis osónakja messziről jön felénk. Az igazoltatás után aztán irány a halásztelep. Ez már a Delta legfiatalabb nyulványán fekszik. A régi világító torony ma 3 km-re van a tengerparttól. Ez a világítótorony 1840 táján épült, a Delta tehát 120 év alatt kb. 3 km széles sávot hódított el a tengertől.

A halásztelepen asszonyosereg válogatja a szardiniát, amelyet a halászok öblös bárkáiban szállítanak a telepre. Nem éppen gusztusos látvány, amint 2-3 markos legény térdig süppedve a nyálkás haltömegbe lapátolja kifelé az ezüstszinű testeoskék ezreit. Az asszonyok aztán minőség szerint válogatják a halakat, a sérülteket félredobják, majd hordókbarakják a merevszeműek halmazát, jég közé. Akad persze az apró halak mellett harosa is, meg tuskéshátú lepényhal. E jégbehűtött rakománnyal terhelten a hajó lassan halad felfelé. Figyelmeztetnek is minket, hogy ne nagyon csavarogjunk el, mert amint a rakodással készen vannak, indulnak is vissza. Márpedig lemaradni nem érdemes, mert menetrend szerint közlekedő személyhajó csak másnap reggel indul Tulcea felé.

Mi persze rohanunk ki a partra, a geológusok kíváncsiságával, végre igazi deltát látni. Elhanyagolt, fürdésre alkalmatlan ez a part, a hullám egészen fekete a töméntelen rothadó szerves anyagtól, amit a Duna behord. A parti homokon vastag kupacokban hever a hullámverés által partradobott nád és sás törmelék. Csodálatos színű, különös alakú csigák, kagylók milliója borítja a partszegélyt. Amíg én homokminutákat veszek, amelyből otthon majd az ásványos összetételt lehet meghatározni, addig kísérem gyerekes lázzal gyűjti halomba a mesés szépségű mészvázakat és jó, hogy nem görbül sirásra a szája, amikor tömött zsákjába csak a gyűjtemény elenyésző részét tudja beletömködni.

Délután van már, a felhők széteszlanak, a napsütés néhány perc alatt áttüzesíti a fedélzetet. A hajó, hordókkal megrakodva indul visszafelé. Bucozunk a tengertől, de talán nem is neki integetünk, hanem inkább a mellettünk elhúzó Debrecen Duna-tengerjáró hajónak. Kiabálni szeretnék, mint egy gyerek, hogy "Hohó! Én is magyar vagyok, ti tengerészek, én geológus!" De aztán a gyerekes lelkesedésért kicsit el is szégyenlem magam, elvégre komoly muzeológus vagyok.

Alkonyodik már. A hajó orrában fekszem, bámulom a hullámokat, amint partra futnak, a felettünk keringő halászmadarakat és a napot, amely ezer apró fényre zuzódik a vizen. Csodálatos a naplemente és hogy a giccs teljes legyen, az aranyhídon éppen magasorru halászbárka uszik keresztül. Apró alkonyi felhők világító mozaikjai sorakoznak egymás mellé, de aztán már gyorsan beáll az est. A kapitány szólit, vacsorázni hív. Megvallom őszintén, hogy itthon utálok a halászlevet, de ez a halászlé más. Se szálfka, se méregerős paprika. Lányhusu remek ízű haldarabokat mártogatunk valami savanykás, halványvörös lébe, ettől a hal fursza zamatot kap. "Mostanában nem vagyok nagy étű, de ha egymagam nem ettem meg két kiló halat, akkor pap leszek!" - mondom a halászsoknak, akik persze nagyot nevetnek.

Koromsötét az éjszaka. Hűvös van, mégis hasalok kinn a hajó orrában, csak sejtetni lehet a sötétben a partra rontó hullámokat. A kormányos elnyujtott, lassu orosz

dalt énekel, valahol, biztos a rádióban már hallottam is ezt a dallamot, mert nagyon ismerős. Kis halászfaluk imbolygó főnyei és csillagfények keverednek a vizen.

Ejféli után futunk be a tulceai kikötőbe. Megdöbbenően szép látvány. Lámpák száza tükröződnek az öböl lassan hullámzó vizén. De most nincs idő gyönyörködni. Gyors bucsuzás, aztán gyerünk a vasutállomásra, hogy még az éjszakai vonattal ne kivághassunk Dobrudzsának. - [JUHÁSZ ÁRPÁD]

KÖNYVTÁRI SZERVEZETEINK HÍREIBŐL

KISZ-HIREK

Januári taggyűlésünkön a KIMSZ megalakulásának 42. évfordulójáról emlékeztünk meg. Ismertettük a KISZ első kongresszusának legfontosabb részeit, KOMÓCSIN és KÁDÁR elvtársak beszédeit, valamint néhány jelentős hozzászólás tartalmát. A kongresszusanyagából adódó legfontosabb feladatunk: "Az ifjúság a szocializmusért" mozgalom első évének megindítása, valamint a kongresszuson elfogadott új tagdíjfizetési rendszer megvalósítása.

Taggyűlésünkön három új tagot vettünk fel: SZILÁGYI Jánosnét a Természettudományi Múzeum tudományos munkatársát, BRUDER Katalin restaurátor tanulót a Történettudományi Múzeumból és SCHILLING Erzsébet könyvkötő-tanulót könyvtárunkból.

DECEMBERBEN a Műszaki Könyvtár alapszervével közösen klubnapot rendeztünk. A klubnap keretében megrendezett József-Attila olvasómozgalmi könyvankétot - kitűnően FOGARASSY Miklós tartotta. Az ankét után táncos, beszélgetéssel töltöttük az időt. Megállapodtunk, hogy a legközelebbi klubnapot a Széchényi Könyvtárban rendezzük, amelyre viszonzásul meghívjuk a műszaki könyvtárosokat is.

JANUAR ELSŐ HETÉBEN két szovjet turista látogatta meg könyvtárunkat. Az Odesszai Tudományos Könyvtár Komszomol-titkára és a vezetőség egyik tagja. Nagyon kedvesen érdeklődtek a testvérszervezet munkája iránt. A csaknem egy óra hosszúra tartó beszélgetés után megadták címüket és meghívták az egész alapszervet Odesszába! Ezt - természetesen - elfogadtuk. Hiszen Odessza pont olyan messze van Budapesttől, mint Budapest Odesszától...

JANUÁR MÁSODIK FELÉBEN kieséses rendszerű házi ping-pong bajnokságot rendezünk a könyvtár, és a két múzeum tagjai részére. JELENTKEZÉS: Iszlai Zoltánnál (Bibliográfiai Osztály), Tamás Péternél (Könyvtárközi-kölcsönzés) és Juhász Árpádnál (Ásványtár). A sportszeretők mindannyian jelentkezzenek!

FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁS: A KISZ- alapszerv kiállítására jelentkezés február 15-ig, Iszlainál, Tamás Péternél és Juhásznál. Csak 35 éven aluliak jelentkezzenek. Feltételek: 18/24 cm-es fekete-fehér képek vesznek részt a versenyben. A legjobbnak talált fényképet díjazzuk. Színes fotókat is elfogadunk, ezek azonban nem vesznek részt a versenyben, csak a kiállításon. - [ISZLAI]

SZAKSZERVEZETI KRÓNIKA

A SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉNEK ANYAGÁBÓL

DECEMBER 21-I ÜLÉS - Az SZB előterjesztések alapján az alábbi kérdéseket tárgyalta meg és a következő határozatokat hozta:

A Szakmai Munkabizottság előterjesztésében értékelte az 1961.évi könyvtári munkatervet megtárgyaló dec. 1-10-i OSZTÁLYÉRTEKEZLETEK TAPASZTALATAIT. Az osztályértekezleteken felmerült kérdésekkel kapcsolatos SZB-állásfoglalásról külön cikkben adunk tájékoztatást. Az SZB álláspontjáról külön jelentést készítettünk könyvtárunk főigazgatósága részére.

Az SZB megtárgyalta az 1961.EVI KÖLTSÉGVETÉS tervezetét, amelyet előírások szerint taggyűlés helyett a december 22-én tartott összbizalmi értekezlet hagyott jóvá. Költségvetésünket alább ismertetjük.

Az SZB jóváhagyta, az 1960. évi költségvetés alapján, a dec. 17-én tartott FENYŐFA-ÜNNEPSÉG 2 670 Ft. összegű kiadását, majd az egyéb kérdések tárgyalása során VID GYŐZÖNÉ [Keszthely] RÉSZÉRE 150 Ft. JUTALMAT SZAVAZOTT MEG a keszthelyi üdültetés során végzett lelkiismeretes munkájáért.

SZAKSZERVEZETÜNK 1961-İK ÉVI KÖLTSÉGVETÉSÉRŐL

Szakszervezeti Bizottságunk a takarékosági szempontok figyelembe vételével a mozgalmi feladatok ellátására 1961. évi költségvetését az alábbiak szerint állította össze:

BEVÉTEL: Tagdíjakból és az 1960.évi maradványból 21 200 FORINT.

KIADÁSOK:

SZOCIÁLIS FELHASZNÁLÁSRA 8 400 Ft. Ebből: rendkívüli segélyekre 3 600, beteglátogatásra 700, a "Nemzetközi Nőnap" és a "Nemzetközi Gyermeeknap" kiadásaira 1 200 "Fenyőfa-ünnepség" ajándékesomagjaira 2 200, egyéb kiadásokra 700 Ft.

KULTURÁLIS FELHASZNÁLÁSRA 8 300 Ft. Ebből: ünnepségek és klubrendezvények 4 500, jubileumi rendezvények 1 200, ismeretterjesztő előadások rendezésével kapcsolatos költségek 1 200, egyéb kiadások 1 400 Ft.

SPORT FELHASZNÁLÁSRA 1 000 Ft.

SZERVEZÉSI ÉS ÜGYVITELI FELHASZNÁLÁSRA 3 500 Ft. Ebből: szakszervezeti aktívák jutalmazására 1 000 Ft, egyéb költségek 2 500 Ft.

TAGDIJBELYEGEK VÁSÁRLÁSÁRA 3 300 Ft. ÖSSZEGET TARTALÉKOLTUNK, amelyet költség-

vetésünkben, mint alapszervezetünk forgóalapját nem szerepeltetünk.

MUNKABIZOTTSÁGAINK NAPLÓJÁBÓL

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI TANÁCS

ÜDÜLÉS: Lapunk megjelenéséig az alábbi dolgozók nyertek üdülésre beutalást:

Szakszervezeti kedvezményes beutalások - BALATONFÜRED: Bassola Zoltán (dec.16-jan.7); HÓVIZ SZANATÓRIUM: Friedmann Zsigmondné (jan. 13-febr.4); LILLAFÜRED: Bóday Pál (dec.29-jan.11); MÁTRAHÁZA: Tomits Ottilia (dec.1-14); PARÁD-SZANATÓRIUM: Gordon Miklósné (nov.18-dec.8); SIÓFOK: Szebeny Gyuláné (dec.15-29); SOPRON: Magyari Lászlóné férjével (jan.12-26)

Szakszervezeti önköltséges beutalások - LILLAFÜRED: Jenik Gyözőné és Tőkésy Ilona (dec.1-7), Pálinkás Sándor (dec.8-15); PILLISSZENTKERESZT: Zilahy Tamásné férjével és 2 gyermekével (jan.4-11).-

SZAKMAI MUNKABIZOTTSÁG

December 21-én tartott ülésén tagjai jelentésében megtárgyalta a decemberi osztályértekezletek tapasztalatait. Munkájának eredményéről az SZB részére összesítő jelentést készített.

"AZ ÜGYRENDEK SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE AZ OSZK ÉLETÉBEN ÉS MUNKÁJÁBAN"

(A "szakmai megbeszélések sorozatá"-nak második vitája)

A megbeszélés-sorozat második vitáját előre kiadott tézisek és az OSZK Híradóban (1960. 11-12.sz. 233-234 p.) dr. Farkas László: "Az ügyrendekről" címen megjelent tájékoztató jellegű ismertetése alapján 1960. december 15-én tartottuk meg a könyvtár huszonnyolc dolgozójának jelenlétében. A tárgy referense dr. Farkas László, koreferense Hámori Béla, vitavezető: Dr. Tombor Tibor volt.-

Farkas László bevezetőjében ismertette azokat az általános, a témára vonatkozó könyvtári jogszabályokat, amelyek érvényben vannak. Ezek keretébe illesztette az OSZI szervezetére vonatkozó, társadalmi funkcióit megszabó jogszabályokat, majd rávilágított arra, mit értünk könyvtári ügyrendek, működési szabályzatok alatt, melyek a jó működési szabályzatok tartalmi kellékei, milyenek a szerkezeti felépítés alapkövetelményei, mi a lényegbevágó különbség szervezeti szabályzat és működési szabályzat között.

Hámori Béla rámutatott arra, hogy az új ügyrendekben kifejezésre kell juttatnunk népünk politikai, gazdasági és kulturális célkitűzéseit, egyben rögzíteni is kell az ezen a téren elért eredményeket. Feltétlenül biztosítani kell, hogy helyet kapjon bennük a vezetés módszere, a könyvtári dolgozók, elsősorban a fiatalok politikai-szakmai nevelésének formái, kifejezze azonban azt is, hogy holnap mit akarunk. Az új ügyrendeknek tehát perspektívát kell nyújtaniuk, összefogó erőt kell jelenteniük a főosztályok és osztályok munkájában és kapcsolataiban. Ki kell térniük a munkafegyelem s a munka gazdaságossága kérdéseire is. Azt tapasztalta, hogy a dolgozók nagy érdeklődéssel várják az ügyrendeket, ezért megbeszélések és viták eredményeként, az ügyrendeket úgy kell elkészíteni, hogy azokat minden dolgozó magáénak érezhesse: hogy

az ügyrendek alapján a vezetők megkövetelhetőek a dolgozóktól munkájuk pontos, gyors szakmailag helyes és lelkiismeretes ellátását, de a dolgozók is támaszkodhassanak az ügyrendekre, élhessenek a számukra azokban biztosított jogokkal is.

Besenyei Andorné felhívta a figyelmet arra, hogy minden munkaterület rögzítse a maga feladatait, ennek során mérjék fel, mire van státus és mire lenne szükség a feladatok jó ellátása érdekében.

Borsa Gedeon és Vécsey Jenő javasolták, hogy az ügyrendek elkészítése előtt a szerkesztés egységes szempontjait vázlatyszerűen el kellene készíteni, a már meglévő jó ügyrendeket példaképpen köröztetni kellene.

Kovács Zoltán rámutatott a terminológiai egység kialakításának fontosságára. Javasolta, hogy az osztályok "munkarend"-et készítsenek. A szerkesztéskor a könyvtári munka minden területén ügyelni kell arra, hogy a munkarendek kifejezésre jutassák az intézmény tudományos jellegét.

J. Dr. Hajdu Helga javasolta, hogy az 1960. júliusi határidőre már elkészített osztály ügyrendeket vizsgálják felül s állapítsák meg, mi maradjon meg bennük, mi kerüljön át belőlük a könyvtár általános működési szabályzatába és milyen új elemeket kell az ügyrendekbe beledolgozni. Javasolata szerint az ügyrendeknek meg kell határozniuk a vezetők hatáskörét, feladatát és felelősségét is.

Futala Tibor kifejtette: nem lesz jó az ügyrend, ha csak a könyvtár szervezeti szabályzata felé határolják el, ezt a munkatervvel szemben is meg kell valósítani.

Horváth Viktor rámutatott arra, hogy a működési szabályzat a szervezeti szabályzat végrehajtási utasítása. Feltétlenül szükséges, hogy a könyvtár a minden szervezeti egységére vonatkozó, általános, közös kérdéseket egy általános, a könyvtár egészére kiterjedő működési szabályzat foglalja össze, amelynek az osztály-ügyrendek a további bontásai. Javasolta, hogy az ügyrendek elkészítése előtt bocsásson az intézetvezetőség gyakorlati utmutatót az osztályvezetők rendelkezésére.

Bóday Pál hangsúlyozta, hogy a referatum, a koreferatum s a kialakult vita sok kérdést tisztázott. Ügyelni kell arra, hogy bizonyos "institucionalis" és "strukturális" alapkérdések össze ne keveredjenek. A funkciókban egymást átfedő területek vannak, amelyeket a munkanemek oldaláról kellene a tisztázódások érdekében megvizsgálni. Az új ügyrendnek szabályozó erőnek kell lennie. Szükségesnek tartja, hogy az új ügyrendek készítését felmérési és szerkesztési előmunkálatok vezessék be; a felmérések során a funkcionális igényeket is fel kell térképezni. Az új ügyrendek a mai helyzetet tükrözzék, de ne legyenek akadályai a fejlődésnek.

Sallai István terminológiai kérdéseket vetett fel. Javasolta, hogy az egész intézetre vonatkozó működési szabályzat munkarendi és ügyrendi részből álljon, amelyhez csatlakozzanak az osztályügyrendek.

Gombocz István javasolta, hogy a könyvtár funkcióit és működését a következő négyféle szabályzat-típus fejezze ki: szervezeti szabályzat; általános működési szabályzat; az egyes osztályok működési szabályzatai; járulékos szabályzatok (pl. kölcsönzési stb.) Szerinte azonban e négyes tagolás is túl bonyolultnak látszik. Felvetette a kérdést, nem lehetne-e az általános működési szabályzat rendelkezéseit a

szervezeti szabályzatba foglalni.

Tombor Tibor javasolta, hogy a működési szabályzatok egységes szerkesztése érdekében a könyvtár vezetősége bocsásson segédletet rendelkezésre. A Lenin Könyvtár ügyrendje nyomtatásban megjelent, szerkesztési módszerei szempontokat adhatnak az OSZK ügyrendek elkészítésekor.

Pajkossy György [hivatalos távollétében hozzászólását felolvasták] javasolta, hogy ami minden osztály ügyrendjében azonos, (pl. ügykezelés, munkarend stb.) azt központilag sürgősen dolgozzák ki s hozzák az osztályok tudomására.

Sebestyén Géza rámutatott arra, hogy az általános működési szabályzat elkészítésére okvetlenül szükség van. A speciális rész szinte "füzért" alkot, minden egyes osztály sajátos munkamenetét foglalja össze. Az osztály - működési szabályzatokat kiegészítik a járulékos-jellegű szabályzatok (beszerzési, házi címleirási stb.), amelyeket a kötetnyi szabályzatgyűjtemény végén kell elhelyezni. Az ügyrendeknek a jövő felé is irányt kell mutatniok. Az 1961. év az OSZK önvizsgálati éve lesz. Meg kell gondolni, hogy vajon a jelenlegi munkamenet a legmegfelelőbb-e. Ezt az önvizsgálatot, ahol szükséges, reformintézkedésekkel kell összekapcsolni. - [Dr. TOMBOR TIBOR]

ZENEMŰTÁRI DOLGOZÓINK JAVASLATA

Zeneműtárunk örvendetesen szaporodó hanglezgyűjteménye lehetővé teszi, hogy a havonként megrendezendő lemezbemutatókon kívül EGY-EGY KORSZAK ZENEI FEJLŐDÉSÉNEK TÖRTENETÉT, IRÁNYZATAIT, FŐBB MESTEREIT s bemutassuk. Bizonytal akadnak könyvtárunkban számosan akik szívesen hallgatnának, beszélgetnének korunk, századunk mu-zsikájáról. Legyen bár érdeklődésüknek legfőbb területe a századunkbeli irodalom, költészet, képzőművészet, színház, film, - talán nem volna kárbavesztett időtöltés megismerkedni az utolsó 40 év zenei törekvéseivel, azzal, hogy miként keresnek korszerű kifejezési formákat a hagyományokhoz szigorubban ragaszkodó, vagy az avantgardista komponisták; hogy melyek voltak e fejlődés zsákutcái, és melyek a továbbmutató törekvések. - A zseniális BÜCHNER szinpadai töredék szövegére A.BERG által komponált "WOZZECK" OPERA csakugy ritkán hallható muzsika, mint A.WEBERN darabjai, vagy akár egy sor BARTÓK, SCHÖNBERG kompozíció. A Zeneműtár munkatársai szívesen vállalnák a kalauz szerepét, alkalom kínálkoznék egy-egy tétel többszöri meghallgatására, megvitatására. - Ezekkel az összejövetelekkel nem kívánjuk megrövidíteni a szokásos havonkénti lemezbemutatók látogatóit. JAVASOLJUK, hogy ezek a MODERN-ZENEI BESZÉLGETÉSEK FEBRUÁR VAGY MÁRCIUS HÓNAPTOL KEZDŐPÖEN, az érdeklődők szabadidejének összeegyeztetésével a ZENEMŰTÁRBAN legyenek. A tervezett összejöveteleknek zeneműtári felelőse: SOMFAI László (137-889) Érdeklődők, a modern zenei beszélgetéseken résztvenni kívánók hozzáforduljanak. [ZENEMŰTÁR]

SZAKSZERVEZETI TAGSÁGUNK SZEMÉLYI HIREIBŐL

Könyvtárunk dolgozói közül Dr. DEBULAY Imréné és NÉMETH Imréné férjeiket gyászolják.

KÓRHÁZBAN VANNAK: Hernády Ferenc, Vécsey Jenő.

SZAKSZERVEZETI HIREINK

JANUÁR 10-ÉN TARTOTTA a Közalkalmazottak Szakszervezetének Elnöksége mellett működő KÖNYVTÁROSI SZAKOSZTÁLY ezévi első ülését. Az ülésen Dr. Podonyi András a szakosztály vezetője számolt be az 1960. évi munkáról, majd a szakosztály 1961 első félévi munkatervének megtárgyalására került sor. A munkaterv jelentős feladatokat ír elő a szakosztály részére. Így többek között: "Könyvtáraink bérezésének jelenlegi helyzete és a könyvtárosok bérezésének továbbfejlesztése", "Egészségvédelmi feladatok a könyvtárakban", "A termelészövetkezeti mozgalom támogatása könyvtári eszközökkel", "Szakbizottsági feladatok a szakmai tapasztalatoserek előmozdítására".

MÉG AZ ELMULT ÉV DECEMBERÉBEN alakult meg a Közalkalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottsága mellett működő KÖNYVTÁROSI MUNKABIZOTTSÁG. A munkabizottság a BB-hez tartozó közkönyvtárak szakszervezeti munkájának segítésére alakult és a BB közvetlen irányítása és ellenőrzése alatt működik. Tagjai: Dr. Darabos Pálné (OMK), Horváth Viktor [munkabizottsági vezető], Krudy Zsuzsa (KSH), Mikó Zoltán (FSzE), Milhoffer Alajos (OSZK), Rozsnyai Károly (FSzE), Simon Anna Mária (MTA), Dr. Takács József (OK)

A KST FOLYTATJA MUNKÁJÁT. Népgazdaságunk fejlesztése szempontjából igen nagy jelentősége van a dolgozók saját jövedelmével való takarékoságnak. Ennek a takarékoságnak előnyeiről könyvtárunkban is egyre többen győződnek meg. Most az újév alkalmából lehetőség van a mozgalomba való belépésre, a rendszeres takarékoság vállalására. A KST-BE VALÓ JELENTKEZÉS HATÁRIDÉJE: FEBRUÁR 5. Jelentkezni Rakovszky Istvánné-nál lehet a Gazdasági Hivatalban.

A BUDAPESTI BIZOTTSÁG ebben az évben első ízben szervezte meg a szakszervezeti bizottságok titkárai és elnökei részére a POLITIKAI AKADEMIÁT, a bizalmiak részére pedig az elmúlt években rendszeresített, a résztvevők által igen eredményesnek és színvonalasnak tartott BIZALMI AKADEMIÁT. Könyvtárunk részéről Horváth Viktor, Koncz Béláné, Rakovszky Istvánné, Sallai István és Dr. Wittek Lászlóné vesznek részt a szakszervezeti továbbképzés e formáiban.

BESZÉDES SZÁMOK SZAKSZERVEZETI ÉLETÜNKBŐL. Szakszervezetünknek 1960.dec.31-én 314 TAGJA volt. A TAGDIJFIZETÉSI MORÁL 96,5 SZÁZALEKOS volt az elmúlt évben. Az 1960. évben 193 SZEMÉLY vett részt az ÜDÜLTETÉSBEN. Szakszervezeti kedvezményes üdültetésben 41 dolgozó, 6 hozzátartozó és 10 gyermek; szakszervezeti önköltséges üdültetésben 28 dolgozó, 20 hozzátartozó és 10 gyermek; intézeti önköltséges üdültetésben 26 dolgozó, 24 hozzátartozó és 26 gyermek. Csak könyvtárunk dolgozóit számítva az ÁLLANDÓ DOLGOZÓK 33 SZÁZALEKA vett részt kedvezményes vagy önköltséges üdülésben. Az év folyamán 750 SZINHÁZI és 1 187 OPERAI JEGYET adtak el közönszervezőink. Az 1960/61-es oktatási évben ASPIRÁNSKÉPZÉSBEN 3, EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI KÉPZÉSBEN 9, KÖZÉPISKOLAI KÉPZÉSBEN 2 dolgozónk vesz részt.

AZ 1960 ÉVVEL LEJÁRT szakszervezeti tagkönyveket BETÉTLAPPAL kell kiegészíteni. Betétlapok a bizalmiak útján Kerekes Lőrinczétől (Könyvelosztó) igényelhetők.

FELHÍVÁS! A krakkói JAGELLO KÖNYVTÁR kezdeményezése alapján ez év július-augusztus folyamán kb. 5 napos ott-tartozkodással CSERELÁTOGATÁST tervezünk KRAKKÓ-BA. Előzetes számításaink szerint kb. 1 400-1 500 Ft. lenne a látogatás teljes költsége.

Tervezett résztvevői létszám: 10-15 személy. A cserelátogatás önellátó jellegű, cserепartnereink csak olcsóbb diákszállást biztosítanak. Kérjük az érdeklődőket, hogy résztvételi szándékukat FEBRUÁR 4-IG Kerékes Lőrincé-nél (Könyvelosztó 135-051) jelentsék be.

KULTURÁLIS RENDEZVÉNYEINK KRONIKÁJA

(Január-február)

VOLT: Jan. 19. - Hanglemez-délután.

LEJZ: Febr. 2. - Látogatás a Petőfi Irodalmi Múzeumban; Febr. 7. - Látogatás az Állami Gorkij Könyvtárban; Febr. 9. - Szakmai megbeszélések sorozatának 3. vitája; Febr. 15. - Orosz nyelvű klubdélután; Febr. 20. - Hanglemez-délután; Febr. 21. - Látogatás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban; Febr. 24. - Látogatás a Központi Fizikai Kutató Intézetben.

KÖNYVTÁRI KIS ILLEMTAN

Könyvtárunknak öröndetesen sok új olvasója van. Ezek az "ujoncok" természetesen még nem ismerik eléggé a kulturált könyvtárhazsnálat alapelveit, az olvasók jogait és köteleességeit. Jó volna számukra KÖNYVTÁRI KIS ILLEMTANT, esetleg KASSOVITZ KÉPEIVEL KOSZORUZOTT KÖNYVTÁRI KIS ILLEMTANT kiadni. A kiadandó illemtan szövegrészeihez szeretnék hozzájárulni az alábbi pontokkal.

1) EGYÉNI ÉS CSOPORTOS LÁTOGATÁS

A könyvtárt LEHETŐLEG EGYENKÉNT látogassuk. Házaspárok, jegyesek, komoly kutatási szándékkal rendelkező szerelmespárok együttes látogatása megengedhető. Vizsgá-ra készülő barátok ne jöjjenek háromnál többen, s a vizsga kilátásait, a professzorok kedélyállapotát, és az anyag nehézségeit lehetőleg ne az olvasóteremben vitassák meg. GALERIK KIMELJENEK!

2) A GYŰJTEMÉNYEK GYARAPÍTÁSA

AZ OSZK GYŰJTŐKÖRE ERŐSEN KORLÁTOZOTT. Nem tudjuk állományunkba besorolni a könyvek lapjai közé helyezett zsebkendőket, ceruzákat, préselt virágokat, cigarettákat, kalucsnikat. Nem vállalhatjuk a könyvtár falain elhelyezett freskók és inscripciók megőrzését sem.

3) A BERENDEZÉSI TÁRGYAK VÉDELME

GYUJTÓST, TŰZIFÁT a lakásához legközelebb eső Tüker-telepen szerezzen be. Katalógusfiókot ne vigyen haza begyűjtés céljából.

4) AZ OLVASÓK EGÉSZSÉGÉNEK VEDELME

NE UGORJON RÁ két lábbal a tárlók üvegére, mert kifícamithatja a bokáját!

NE ŰLJÖN huzamos ideig a hideg folyosó ablakpárkányán, mert felfázhat!

De NE ŰLJÖN huzamos ideig az olvasóteremben sem, mert az oxigénhiány súlyos tünetekkel jár! (fejfájás, émelygés, álmoság.)

VEGYE IGÉNYBE kényelmesen berendezett, fűtött, tiszta levegőjű társalgóhelyiségeinket - majd odafönt a Várban.

5) KÜZDELEM A ZSUFOLTSÁG ELLEN

SZERETNÉ, ha nem kellene a ruhatárnál negyedórát várni?

SZERETNE az olvasóteremben kényelmesebb helyet, jobb kiszolgálást?

SZIDJA BARÁTAINAK ÉS ISMERŐSEINEK A SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRAT! [V.B.]

Kiadja az ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR MSZMP SZERVEZETE ÉS SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGA. Megjelenik havonként. Felelős kiadó: Horváth Viktor. Szerkesztő-bizottság: Bánlaky Éva, Gombocz István, Horváth Viktor (szerkesztő), Lázár Péter, Szűcs Ilona. Országos Széchényi Könyvtár (Budapest VIII. Múzeum u.3.) házi sokszorosítása. Lapzárta: 1961. jan. 17. Megjelenik 380 példányban. Nytsz. -1961.